

UNITÁRIUS ÉLET

XII. ÉVFOLYAM, 8. SZÁM

1958. AUGUSZTUS HÓ

„Hűséggel és tökéletes szívvel jártam”

Az Ótestamentumban, a Királyok II. Könyve XX. rész 1—6 versében az emberiség történetének egyik legérdekesebb fejezetét olvashatjuk. Arról van szó benne, hogy Ezékiás király halálosan megbetegedett. Kínos vergődésében egyszer csak megjelenik halálos ágya mellett az Isten embere Ezsaiás, és azt mondja neki: „Rendeld el házat, mert meghalsz és nem élsz”, ezt üzeni az Úr. A beteg király kétségbeesetten fordul a fal felé és hangos zokogással sír és könyörög Istenhez: „Óh Uram emlékezzél meg róla, hogy te előttem hűséggel és tökéletes szívvel jártam és, hogy azt cselekedtem, ami jó volt a te szemeid előtt”. Nem is az az érdekes ebben a történetben, hogy az Úr meghallgatta Ezékiás könyörgését és még 15 esztendővel meghosszabbította életét, hanem inkább az, hogy szinte kézzelfoghatóan mutat rá az ember egyik legemberibb lelki vonására, arra, hogy mi emberek kivétel nélkül mindnyájan ragaszkodunk az élethez, hogy szeretünk élni, mert élni valóban jó és szép. Mert szép ez a világ, amelyben élünk, és jó itt lenni ebben a gyönyörű világban. Ezer meg ezer csoda zajlik le és újul meg körülöttünk és bennünk állandóan. Mert ez a világ roppant engedelmes, mérhetetlenül sok szépséget, tengernyi kellemes érzést ajándékozik az embernek. Egyetlen gyermeki mosolyról zengő költeményt lehetne írni. Szeretteinknek a hangját hallani, annyi mintha a hajnali harangszót hallanók. Jó emberek társaságában lenni annyi, mint hogyha már egészen közel érkeztünk volna Isten országához. Egy beérett búzátábla, egy jól gondozott virágos kert, a kaszálásra érett tarka rét ezer színével, az áldástól terhes mező, forró nyáron a hús fenyves, a felhőkkel kacérkodó sziklák ölen bujósokát játszó völgyek és a kristályvízű hegyi patakok, a zalkatoló üzem, s benne az alkotó munka és a szeretteinkkel együtt körülült terített asztal, hol elernyed a feszültség, s a nagy kimerülésben a béke és a megelégedés menyasszonyi fátyla takargatja be lelkünket, vagy hallani a síró hegedűt és a pacsirtával versenyre kelt művész ajakán a legszebb áriát, ülni szótlanul, csendben, hosszú percekig azzal, akiről úgy érezzük, hogy egyedül érte születünk és ő értünk!... Szóval, szép az élet és élni jó és gyönyörűség és üdvösséges dolog. Ezért nincs is olyan ember, aki ne ragaszkodna az élethez. Még a halálos beteg is halálos ágyán, utolsó erejével az életbe kapaszkodik. Hitre, életszemléletre és bőrünk színére való tekintet nélkül ebben a kérdésben mind egyformák vagyunk. A legemberibb természetünk, hogy szeretünk élni és ragaszkodunk az élethez. Akármikor jőne hozzám, vagy hozzád az Isten embere az üzenettel, hogy rendezzük el gyorsan a házukat, mert meghalunk és nem élünk tovább, egészen bizonyos, hogy megpróbálnánk és elkövetnénk mindent, hogy maradassunk még itt ebben a világban, mert jó itt lenni, mert szép az élet és élni jó.

Szóval, a legemberibb természet régi története ez az ótestamentumi rész. Van azonban egy másik érdekessége is. Nem az, hogy Ezékiás könyörgéssel próbálja rábírtani Istent, hogy változtassa meg a már kinyilvánított szándékát.

Régen túlvagyunk mi azon, amikor az emberek még azt gondolták, hogy imádsággal és könyörgéssel megváltoztathatják Isten elhatározásait. Vannak törvényei az életnek, amelyek semmiféle erővel, sem fizikai, sem szellemi eszközökkel meg nem változtathatók. Ilyen törvényszerűség az ember életében a halál. Hangsúlyozom, hogy az ember életében. Mert a halál az ember életén nem változtat semmit. Hiszen amiért én valamelyik hídon átmegyek a pesti oldalról a budai partra, azért az nem jelenti azt, hogy én most már megváltoztam és hogy más vagyok a budai oldalon. Ha csak egész magatartásomban meg nem változtam. Hanem a mai ember számára is az az érdekessége ennek a régi történetnek, hogy Ezékiás király könyörgésében az addigi életére hivatkozik, arra, amit addig cselekedett: „Óh Uram emlékezzél meg róla, hogy te előttem hűséggel és tökéletes szívvel jártam és hogy azt cselekedtem, ami jó volt a te szemeid előtt”.

Sajnos, nem mondhatjuk el, hogy általánosan egyetemes emberi vonás ez is. Mert egy ilyen felelősségteljes számadásnál nagyon kevesen mondhatják el magukról, hogy hűséggel és tökéletes szívvel jártak mindig és azt cselekedték, ami jó. Nos, itt van a mi imádságainknak az értelme és a titka. Nem Istennek, hanem az embernek akarjuk megváltoztatni a szándékait. Azokat a terveit, amelyekről bizonyosan tudjuk, hogy sem Isten, sem ember szeme előtt nem jók. Vallásos szemléletünk alapja éppen az élet határtalan nagy szeretete és ez a szeretet arra indít bennünket, hogy imádságainkkal és minden munkánkkal feltartóztassuk az embert olyan elhatározásainak végrehajtásától, amelyek az élet szempontjából rosszak, ártalmasak, sőt egyenesen az életre törnek. És mert tudjuk, hogy minden egészséges lelkű ember szereti az életet, hisszük rendületlenül, hogy jön és közel már az idő, amikor az egész világ megvetéssel fordul el azoktól, akik önző anyagi érdekből bármikor kaphatók milliók életét halálba kergetni, készek magukra dönteni a világot, elfelejtve, hogy a pusztulókkal együtt ők is elpusztulnak. Küzdünk, hadakozunk ellenük és könyörgünk, mint Ezékiás a halálos ágyon, elkövetünk mindent, hogy megváltoztassuk a gonoszok rettentő szándékát, mert szeretjük az életet. Azért igyekszünk hűséggel és tökéletes szívvel járni és azt cselekedni mindig, ami Isten és ember szeme előtt is jó. Hogy ezt teheszük, békére van szükségünk nekünk is, a világnak is. Ne csodálkozzék hát azon senki ha egész lényünk, minden munkánk és gondolatunk, szívünk minden dobbanása egyetlen szakadatlan követelő harangzúgás, mely sikoltozva kiáltja szüntelenül: Békét a világnak!!

Pethő István

Unitárius vallásos félórát közvetít a Petőfi Rádió szeptember 21-én 8,30—9 óráig.

Az unitáriusok viszonya az anabaptistákhoz a XVI. században

(A júniusi számban megjelent cikk befejező közleménye)

Amilyen nyilvánvaló a gyermekkeresztelés elvetése, úgy nyilvánvaló az is, hogy az állam elől nem zárkóztak el, mint a morvák és a lengyelek, akik tisztséget nem viseltek, sem bírói állást nem töltöttek be. Ezt a részét tanáiknak nem vették át, nem vehették át, hiszen az állam legfőbb méltóságai lettek Erdélyben unitáriusokká, a fejedelem és tanácsosai, főispánok, ítélőmesterek stb. Később is mindig voltak főembereink, akik az állam ügyeit vezették és bíraskodtak.

Végre elérkeztünk a chiliasmushoz. Mit mondott Dávid Ferenc ebben a kérdésben. Az anabaptisták kezdetől fogva összekötötték a vallási reformációt a társadalmi reformmal. Mint megállapítottuk, az első korszakban azt forradalmi úton akarták megvalósítani (úgy Müntzer Tamás, mint a münsteriek) azonban a morvák és lengyelek a második korszakban csak remélték és várták Krisztus eljövételét és ezeréves birodalmának kezdetét.

Dávid Ferenc sem tett semmi forradalmi lépést, mindössze a Rövid Magyarázat c. művében kifejezést adott azon reményének, hogy a pápai Babilon végső ledőlését, Krisztus diadalát az egész világ fölött az Evangélium által rövidesen várja. „Az Isten az ő evangéliumát megtisztítván az Antikrisztusnak rútságától, 1570. esztendőben jelenti ki mind az egész világnak s azt égi jegyekkel megbizonyítja” — jósolja Dávid Ferenc. (I. m. 142. l.)

Továbbá Dávid Ferenc hivatkozik Joachim de Florisra, a XIII. században élt calabriai apátra. „Joachimus a római egyházak pusztulása felől, kit most szeminkkel látunk, nyilván és igazán szól” — írja. (I. m. 25. l.)

Tehát, hogy helyesen ítélhessünk Dávid próféciái felett, tudnunk kell először is azt, mit mondott Joachimus. Ezt Walter Nigg, svájci szabadelvű protestáns egyháztörténész fejtegette, aki a chiliasmus kérdésének történetét először írta meg: Das ewige Reich (1944.) c. munkájában. Joachim de Floris a szentháromságtant nagyszerű történetfilozófiává alakította, a háromságnak három személye alatt a történelem három nagy szakaszát értette. Még pedig az emberiség első korszakát nevezte az Atya korszakának, ez az ótestamentumi korszak, jellemzi ezt a törvény uralma. Ezután következik a második korszak, a fiú korszaka vagy az újtestamentumi s ez tart a Joachim korában. Azután fog következni a harmadik korszak, a Szentlélek korszaka. Ezt János Jelenésekről írt könyve XII. rész 6. versére alapítja: „És látott más angyalt az ég közepén repülni, akinél vala az örökkévaló Evangé-

lium”. Az örökkévaló Evangélium alatt Joachim nem egy új könyvet értett, hanem egy magasabb, felvilágosodottabb értelmezését az Evangéliumnak. Szerinte, mint mondtuk, három korszaka van a világnak. Az első korszak a félelem, a rabszolgaság kora, a második a hité, különösen a Fiúban való hité, a harmadik lesz a szabadságé s a szereteté. E harmadik korszakban nincs szükség a szentségekre, a hierarchiára, mire való volnának ezek, amikor a szellem maga tanítja a hívőket.

Mindezt azután összekötötte a chiliasmus eszméjével. Kiszámította, hogy mindez 1260-ban fog bekövetkezni. Ha a misztikus számítás primitív, kár ilyen nagy szellemet csak ebből ítélni meg és elítélni — mondja W. Nigg.

Inkább azt kellene megbecsülni benne, hogy ő az első keresztény a középkorban, akinél a páruziánál nem Krisztus megjelenése áll a középpontban, hanem a birodalom: Joachim felfogása nem állítja a centrumba Krisztust, nála a szellem uralkodik a harmadik korszakban. Nála az új birodalom fontosabb, mint a Messiás eljövetele, ebben eltér Pál apostol Messiás várásától. Az ő felfogása lényeges változás a kereszténység eddigi felfogásához képest.

Dávid Ferencnek Rövid Magyarázat c. műve 1567-ben jelent meg — 1570-re jelenti majd ki Isten a világ megváltozását. De ez a jóslata Dávid Ferencnek nem következett be. S ő további munkáiban e kérdéssel nem foglalkozott. Hogy az ő chiliasmusa különbözött a morvákétól, kétségtelen. Azok háromsághívő egyszerű emberek voltak s talán Joachim és Dávid történet-filozófiáját meg sem értették volna. Annyi azonban bizonyos, hogy úgy a morvák, mint a lengyelek és Dávid is elvetették a forradalmi megmozdulás gondolatát.

Még csak annyit, hogy Dávid Ferenc ilyen irányú tanaival is foglalkoztak az unitáriusok halála után. A kálvinista Kemény János erélyi fejedelem és történetíró jegyezte fel egy világi unitárius főemberről, hogy „szegénynek millenárius eszméi” voltak. Hidvégi Mikó Ferenc volt ez Bethlen Gábornak egyik leghívebb főembere, aki 1635-ben halt meg. Tehát a XVII. század első felében még élt a gondolat az unitáriusok között.

A Magyar Tudományos Akadémia is foglalkozott az utóbbi években Dávid Ferenc szerepével. Azonban a morva anabaptisták s a lengyel anabaptista — antitrinitáriusok tanait nem vonták be a vizsgálódás körébe. E hiány pótlására is szolgál ez a dolgozat.

Botár Imre

Egyházi nyugdíjalapunk

Köztudomású, hogy az egyház és az állam között létrejött egyezmény értelmében mindazoknak a lelkészeknek és egyházi alkalmazásban levő tisztviselőknél, akik 1953. december 31-ig nyugdíjba mentek, az állam fizeti a nyugdíjukat. 1954. január 1 után nyugdíjba menő lelkészek és egyházi alkalmazottak nyugdíjáról az egyháznak kell gondoskodnia. Az egyezmény megkötésekor tudomásul vettük, hogy egyházi nyugdíjalapot kell teremtenünk. Nem tudom azonban, mi lehetett az alapja annak a laza felelősségérzetnek, amelyből folyóan ezt a rendkívül fontos feladatunkat soha sem vettük komolyan. Sőt! Vannak alapunknak olyan ma még fungens, de van nyugdíjban levő tagja is, aki az alig 12 000 forintot kitevő nyugdíjalapunkból 1956. novemberében kölcsön vett 800—2000 forint tartozásából mindeztideig egy fillért sem fizetett vissza. Azért említem meg itt ezt az eléggé nem minősíthető magatartást, mert, arra gondolok, hogy az unitárius közvélemény előtt elhangzó szó talán elég erős lesz az alvó lelkiismeretek fölébresztésére. En-

nél azonban sokkal messzebbmenő céljaim is vannak. Cselekednünk kell halasztást nem tűrően. Keresztény unitárius életünk legszebb erényéhez, az áldozatkészséghez appellálok. Fogjunk össze mind, akik vagyunk és teremtsük meg a nyugdíjalapot, illetve a már meglévőt, amely azonban jelenleg még egy özvegyi nyugdíj költségeit sem bírná el, erősítsük meg. Nem kérek többet csak minden unitárius testvéremtől évenként 1 forintot. Kérd meg a gyermekedet, hogy egyszer egy esztendőben mondjon le a forintos fagyaltjáról, hogy egy árvának egész évre legyen kenyere, ruhája. Egész évi keresetéből adj egy forintot a nyugdíjalapnak, hogy egy megrokant szolga családja ne nyomorogjon. —

Hiszem, hogy vagyunk mi annyian, hogy szükség esetén évi egy-egy forinttal eltartsunk egy nyugdíjas lelkészcsaládot.

Unitárius közönségünk a nyugdíjalap gyarapítását mindig elsőrendű gondjának tartotta. Hiszem, hogy ezután is annak fogja tartani.

Pethő István

MAGYARKÚT

Magyarországi unitárius egyházunk életében ez a szó, hogy „Magyarkút” ma már külön fogalmat jelent. És ez a fogalom összekapcsolódik Szentábrahám Mihály és Albert Schweitzer nevével is. Mert a Nógrád-Verőce melletti Magyarkúton van egyházunk Szentábrahám Mihályról elnevezett Pihenője és ennek keretében a „Schweitzer Albert Otthon”. Az egyik név történelmünk dicsőségéről, a másik a modern ember mély humánusáról tesz vallomást. Az egyik név a magyar unitarizmus sajátos értékét jelöli, a másik a szabadelvű kereszténység nélkülözhetetlen aktualitását jelzi.

Ezért volt nagyszerű gondolat a magyarkúti egyházi üdülőt a maga egészében Szentábrahámról a nagy püspökről elnevezni és egyik részlegét korunk nagy személyiségének, Schweitzer Albertnek nevével ékesíteni.

Ez a két név azt jelenti számunkra, hogy mi ma élő unitáriusok és szabadelvű keresztények a felvilágosult hit és az emberiesség szellemének igazsága jegyében kívánunk élni és cselekedni.

Örömmel olvastuk a közelmúltban az evangélikus testvéregyház hivatalos lapjában a színes és eleven beszámolót a szárszói egyházi üdülőről. Együtt örvendtünk evangélikus testvéreinkkel azon, hogy van ilyen pihenést és felüdülést szolgáló intézményük és hogy azt fejleszteni és szépíteni tudták, hogy nemes hivatását be tudja tölteni. Örömmel csak fokozta az a tudat, hogy nekünk magyar unitáriusoknak is van ilyen intézményünk és hogy mi is szinte szó szerint ugyanazt mondhatjuk el magyarkúti üdülönkkel kapcsolatban, amit az „Evangélikus Élet” a szárszói üdülőről elmondott. A mi üdülönk is fejlődött, kiépült, megszépült. Magyarkúton is megpihenhetnek a lelkes családok, az egyházi munkások, híveink, barátaink és gyermekeink. Hála híveink áldozatkészségének, külföldi barátaink önzetlen támogatásának és Népköztársaságunk kormányzata felbecsülhetetlen értékű segítségnyújtásának, ma már mi is elmondhatjuk boldogan és büszkén, hogy az a magyarkúti üdülő, amely a második világháború után szinte romokban hevert, dűledező falú, kétségbeesett állapotú, gondozatlan nyomortanya volt, ma szebben mint valaha öleli magához a pihenésre és nyugalomra váró lelkeket. Ma mindenütt ragyogó tisztaság és szépség fogadja az odaérkezőket. A gyermekek két nagy hálóterme biztosítja a legifjabbak boldog vakációját. Egyszerre hét fiú és hét lány élvezheti a pihenés áldását, az üdülés örömeit. A felnőttek számára hét szoba nyújt otthont, pihenést. Minden szoba külön kis otthon. Művészi ízlés, hangulat és kényelem a jellemzője minden helyiségnek. A tágas, magyaros ebédlő és az elbájos hangulatú társalgó felejthetetlen otthonává válik mindenkinek, aki magyarkúti üdülönkben megfordul. Milyen nagy öröm látni egyházi és világi atyánkfiai, hogy napról-napra jobban és jobban felüdülnek testben és lélekben, gyermekeinket, hogy „gyarapodnak” mind testiekben, mind lelkieken, egyaránt. Látni „a másik emberrel” szembeni szolgálatkészséget, ami elsőrenden a lelkes-gondnok házaspárnak, Bajor Já-

A Stockholmban ülészetett leszerelési és nemzetközi együttműködési kongresszus drámai hangú üzenetet intézett a világ népeihez, amelyben követeli a közepkeleti katonai intervenciók beszüntetését, az idegen csapatok visszavonását, a nukleáris fegyverekkel való kísérletezések leállítását.

Követeli továbbá, hogy a kormányok ismerjék el minden nép jogát a függetlenséghez. A közel-keleti események hatására a magyar dolgozók országszerte sikra szálltak a béke megvédése érdekében. Sorra érkeznek a táviratok és tiltakozó irások az Országos Békatanácshoz. Ezekben a dolgozók élesen elítélik az angol-amerikai imperialisták libanoni és jordániai agresszióját. Szakasits Árpád, a Béke Világtanács iradójának tagja, a kongresszus résztvevője, az Országos Békatanácsban részletesen ismertette a kongresszus világjelentőségű határozatait.

ALKOTMÁNYUNK ÜNNEPE

Augusztus 20-a új tartalommal, új értelemmel ragyog fel életünk egén 1949 óta, amikor a magyar dolgozó nép maga formálta meg alkotmányát és nekivágott vele a történelem meredekének, hogy alkotó készségével, friss szellemiségével attól kezdve úgy építse jelenét, készítse jövőjét, mint aki biztosan tartja kezében saját sorsát.

Népünk ebben az évben augusztus 20-án nagy megelégedéssel adott számot önmagának az alkotmány ünnepén. Vannak még kiköszörülésre váró csorbák, de a fejlődő üzemek, napfényes munkaslakásokból épült új városnegyedek, szociális szellemen és közösségben dolgozó falvak, megjelenésük hetében elfogyott új könyvek, a tanyavilágban feleszállt villanylámpa fénye, az a nagy igenlés, mellyel népünk a kultúra áldásait fogadja, a megszállárdult és fokozatosan emelkedő életstandard mind mind azt bizonyítja, hogy a nép alkotmánya szárnyakat adott a hősi életre hívott magyar léleknek. Lelkiszámadásunkban augusztus 20-án mi is jólesően állapítottuk meg, hogy a nép alkotmánya, a nép egyházának zavartalan szabad életet biztosít és imádságaink patinája ott válik alkotó erővé, ahol hitünk cselekedetekben ölt testet és ezáltal szerves részei leszünk mi is az új világot építő nagy közösségnek.

nosnak és feleségének, valamint Filep Imrénének és munkatársainak buzgólkodásában nyilvánul meg, de nem utolsósorban azoknak a híveinknek az odaadó szolgálatában is, akik nemcsak nyaralnak, pihennek, hanem építenek és szolgálnak is, mint a felbecsülhetetlen segítséget nyújtó Dr. Imreh Lázár és felesége, Lovodics Imréné a mi jó Lidi nénink, Mitnitskyné Vágó Márta és sokan-sokan mások az adakozók és a szolgálattevők közül. Nagy Dezső és Póké János testvéreink szép munkálkodása, külföldi és belföldi hitrokonaink, atyánkfiai áldozatossága, kormányzatunk megértő segítségnyújtásra, mind-mind olyan értékekkel járultak hozzá „Magyarkút” „megelevenedéséhez”, hogy ezek a tettek egyházunk történelmének legszébb lapjaira irattak fel. Hálát adunk a gondviselő jó Istennek, hogy ennyi szépséggel és emberi áldozatossággal tette gazdagabbá életünket.

De Isten iránti hálánk kötelez is. Magyarkúti „Szentábrahám Mihály Pihenő” és az „Albert Schweitzer Otthon” program is, feladat is. Sőt: elkötelezettséget jelent. Azt jelenti, hogy aki „Magyarkút” szellemét szívja magába üdítő levegőjével és kristálytisza forrásvizével, az feltétlen elkötelezettjévé válik az emberiesség, a humánus szellemének.

Az békét akar a világnak, a schweitzeri „az élellet szembeni feltétlen tisztelet elve” jegyében. Az a jóakarató embert építi a Szentábrahám Mihály felvilágosult hitének jegyében, cselekedetekkel akarván bizonyosságot tenni az ő hitéről. Ezért jelentős Magyarkút, mint a lelkes és presbiteri konferenciák otthona, mint a gyülekezeti kirándulások színhelye. Milyen felemelő érzés és nagyszerű élmény volt az aug. 3-i magyarkúti gyülekezeti nap, amikor is Isten „szabadteri templomában” erősíthettük hitünket, hogy jobb és több munkával, építő, alkotó cselekedetekkel tudjunk hozzájárulni népünk felemeléséhez és az emberiség sorsának megjavításához egy igazságon és békén alapuló élet keretében.

Magyarkút tehát számunkra nemcsak szép nyaralót, művészi értéket, kényelmes fekhelyet, meleg gyapjútakarót, olcsó és kitűnő kosztót, pihentető csendet, eredeti komfortot, fürdőszobát, zuhanyfürdőt, napsugárt, vidám gyermekkacagást és kedves találkozások színhelyét jelenti, hanem mindenekfölött erőt ad arra, hogy jobban és hűbben szolgáljuk népünket és az emberiséget annak a világosságnak erejével, amellyel négyévszázados történelmünk folyamán eljegyeztük magunkat, hogy hitünknek erejével a mában kiteljesedjék, megépüljön az igaz emberség Jézus-arcú világa.

R. F. I.

HÍREK

Németh Sándorné hittestvérünk írja az alábbi sorokat. „A közelmúltban az Udvarhely megyei Alsóboldogfalván voltam. Az a nagy öröm jutott osztályrészemül, hogy részvehettem azon az ünnepélyes istentiszteleten, amelynek keretében „Anyák napját” ünnepelték boldogfalvi atyánkfiai. A fehérre meszelt kis székely unitárius templom virágköntösbe öltözött. Pál Dénes helybeli lelkész az ünnepségre meghívta Máthé Sándor újszékelyi és Bota Dénes fiattfalvi lelkészeket is. Az istentiszteleti szolgálatot Máthé Sándor lelkész végezte, majd Bota Dénes fiattfalvi lelkész szólt a gyülekezetnek. Ezután került sor a mintegy 80 főnyi ifjúsági csoport konfirmálására. Az ifjak kifogástalan feleleteiből és az anyák napja alkalmával elhangzott sok-sok szép szavalaiból örömmel állapíthatja meg a gyülekezet, hogy Pál Dénes lelkész fáradtságos munkája meghozta a maga méltó gyümölcsét.”

Kocsordi híveink dicséretreméltó buzgósággal végezték el a lelkészi lak utcai szobájának padlózását. A munkában Jakab P. Lajos, Jakab A. Dezső, Jakab A. Zoltán, Török Gáspár, Bakos György, Szászi András, Jakab S. János, Zséder György, Bakos Zsigmond, Csanálossy György, Jakab Cs. Géza, Kiss Bernát, Bakos János, Zséder István, valamint Kozma Tamás lelkésznevelők vettek részt. Atyánkfiaink a kocsordi hívek hagyományos egyházszeretetétől vezetett munkáját az egyházközség „Aranykönyvében” örökítették meg, a töltött munkaidő feltüntetésével. Köszönet és elismerés illeti áldozatkész atyánkfiait, akik a legsürgősebb mezőgazdasági munkák közepette, időt és fáradságot nem kímélve siettek egyházközségünk segítségére. Isten áldása legyen munkájukon.

Csongvay Lajos nyáradszentlászlói lelkész atyánkfia családi látogatás céljából két hetet töltött Budapesten. Ezt az alkalmat használta fel arra is, hogy fővárosunk építészeti szempontból jelentősebb műemlék jellegű templomait megtekintse és tanulmányozza. Hazautazása alkalmából szeretettel búcsúznak mi is tőle.

Dr. Albert Schweitzer fényképfelvételt küldött a napokban Pethő István püspöki helynök címére. A kép alá sajtóközülleg ezeket a sorokat írta: „Az Ogov folyóban levő három szigeten, Igendje községnél 80 km távolságra Lambarené-től (a folyó lefelé folyásánál) 1915-ben egy szeptemberi napon jutottam annak felismerésére, hogy az élet tiszteletének ideája az etikus felfogás egészséges alapelve.”

Bekeretezve ott van mostantól ez a kép egyházi irodánkban, hogy napról napra emlékeztessen bennünket a nagy tudásra és figyelmeztessen az etikai világnrend első alaptételére, az élet feltétlen tiszteletére.

A Pestszentlőrinci egyházközség közgyűlése Válik Józsefet és Bisovszki Károlyt tb. presbiterekké választotta. Mindketten, jóllehet nem unitárius vallásúak, kimagaslóan áldozatkész tagjai a gyülekezetnek. Szívvel gratulálunk.

Az egyházközség mintegy 54 000 forintos költséggel megújította szép székely stílusú templomát és tornyát. A költségeket részben a hívek hozzájárulásából, részben főhatósági segélyből fedezték. A kőműves munkákat Nagy Dezső, a festési munkálatokat Kádár Gyula atyánkfia végezték dicséretre méltó gondossággal. Az új köntösbe öltöztetett templomban szeptember 7-én d. e. 11 órakor úrvacsorával egybekötött istentisztelet lesz, a szolgálatot ez alkalommal Pethő István püspöki helynök végzi, istentisztelet után közönség a gyülekezeti teremben.

Ugyanaznap délután 6 órai kezdettel gyülekezeti összejövetelt tartanak, amelynek során R. Filep Imre egyházköri főjegyző evangélizál.

Az Amerikai Unitárius Társulat vezetősége meleghangú levélben köszönte meg egyházunk vezetőségének a társulat néhai elnökének, dr. Eliotnak halála alkalmából kifejezett részvételt.

Szentábrahádi Mihály, a haladó szellem képviselője egy száz év előtti folyóirat tükrében

Ismeretes, hogy egyházunk az év folyamán emlékezik meg Szentábrahádi Mihály, egyik legkiemelkedőbb püspökünk halálának kétévszázados évfordulójáról. Életének és munkásságának méltatására Egyházköri Tanácsunk pályázatot is hirdetett, a pályaművek benyújtásának határideje szeptember 15. — Régi írások között tallózva, a magyar irodalom és köznevelődés terén egykor irányító szerepet betöltött, a Petőfi szűkebb baráti köréhez tartozott Pákh Albert által alapított és szerkesztett „Vasárnapi Ujság” egyik, közel százévtendő előtti példánya került kezünkbe. A lap címlapját teljes egészében betöltő, Szentábrahádi Mihály képével díszített, hosszabb közleményben áldoz nagy püspökünk, — a haladó szellem egyik legjellegzetesebb képviselője, — emlékének. Úgy gondoljuk, nem lesz érdektelen, ha egyes részleteit az évforduló alkalmából, olvasóink elé tárjuk.

„Szentábrahádi Mihály — szól a közlemény — a unitáriusok egyik legnevezetesebb egyházi szónoka, hit-tanár, püspöke és legtermékenyebb írója volt. A magyar irodalom s a nagy közönség nem ismeri őt, mert ő századának Erdélyre nézve boldogtalan kurzakában élt, kevés műve jelent meg nyomtatásban s végre mivel ő egy kicsiny, de egytől-egyig mély érzésű hitfelekezetnek volt tisztelt és betűlt tagja. De korunk siet jövátenni előde mulasztásait. Ez az eltelt századok jobbainak emléke felújítására célzó lelkes igyekecs, a jelenkor elégtételadása a múltakért. Irodalmunk ezzel annak adja jelét, hogy érdemes ama szabadságra, melyet a letűnt korszak koszorútan bajnokainak mártír-küzdelméi árán kivívott. A mai nemzedék hálaadója azon küzdve kivívott érdemekért, melyeket a nyomás ama századai alatt bátor elődeink a haza és intézményei s nemzeti jellemünk fenntartása által szereztek.”

A folyóirat a továbbiakban részletesen ismerteti Szentábrahádi pályafutását és munkásságát, kiemelve azt, hogy működésének kezdetét az unitáriusok kolozsvári piaci nagy templomának Steinwillé német tábornak által történt elvétele tette szomorú emlékezetűvé. Rámutat a közlemény arra, hogy nagy püspökünk egyházkormányzói működése alatt egyházunk alkotmánya a „legcélsebb bővítéseket nyerte” egyházi igazgatásunk a legszabadabb képviselői rendszer alapjára helyeztetett.

Az érdekes írás, az alábbi sorokkal végződik: „Szentábrahádi püspök mint a nagy eszmék barátja, s a felvilágosodás buzgó terjesztője, oly korszakban, midőn ezeket csak elfátyolozottan lehetett sürgetni, kétszeresen megérdemli, hogy az utókor megemlékezzék róla.” ny. g.

Halálozás. Özv. Fábry Edéné sz. Kuba Anna júl. 12-én, hosszas szenvedés után távozott az élők sorából. Kilencven évéből hatvanötöt egyházunk odaadó, áldozatos szolgálatában töltött, mint a „Közönség” egyik lelkes, tevékeny tagja. A „Közönség” „Árpa néni” emlékét szeretettel örizzük. Elhunyt fia Fábry Dániel és leánya Vadnay Kornélné sz. Fábry Hermine, valamint kiterjedt rokonság és nagyszámú baráti kör gyászolja.

Dimény Károly, postaforgalmi tisztviselő 57 éves korában váratlanul elhunyt. Korai halálát felesége és két serdülő leánya: Éva és Zsuzsika gyászolja. A buzgó, unitárius férfi hirtelen távozása nagy vesztesége egyházunknak.

Özv. Héjjas Sándorné szül. bikfalvi Nagy Róza és Szalay Lajos Budapesten elhunytak. Áldás emlékükre.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházköri Felelős szerkesztő és kiadó: Pethő István.

Évi előfizetési díja 12 forint.

Budapest, IX., Hőgyes Endre utca 3.

Táv: 137-126

Dr. Kaplay Imréné
Budapest
XIII. Torbágyi u. 2/c